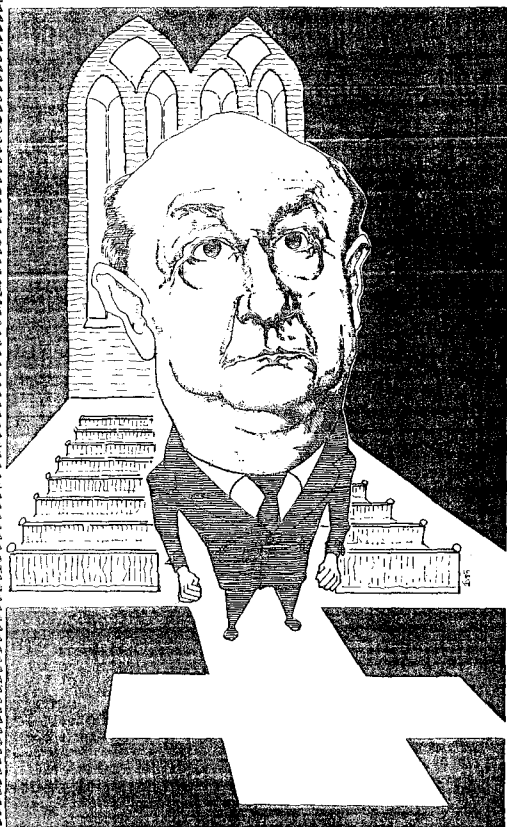

Σκίτσος του Ντόναλντ Πλέζανς, από την πρόσφατη ταινία του «Τρόμος στο υπέρωο».

Η Εβδομη Τέχνη Ο Ντόναλντ Πλέζανς από τους «κακούς» του κινηματογράφου

*Κρίτικα για τους επινοητές
Κάρπεντερ, Πολάνσκι, Καζόν*

Ο Ντόναλντ Πλέζανς, που έκανε την πρώτη του εμφάνιση σε ταινία πριν 30 χρόνια και από τότε έχει γυρίσει κάπου 90 φιλμ, αποτελεί βασικό παράγοντα μίας καινούργιας και ιδιαιτέρως παραγωγής, που φέρει τον τίτλο «Τρόμος στο υπέρωο» και που είναι μία ανθολογία σκηνών από γνωστές ταινίες τρόμου, με σχολιαστή ή αφηγητή τον Πλέζανς, που έχει ειδικευθεί σε φιλμ του είδους, τόσο που να θεωρείται από τους «κακούς» του κινηματογράφου.

Με άφορμή «Τά ήρωικά χρόνια» του Χαβιαρά Ο «σπαραγμός» 1940 - 1950 στην ελληνική πεζογραφία

**Υπάρχουν άλλα αξιόλογα έργα
που δεν προβάλλονται αρκετά**

Δύο βιβλία μέσα σ' ένα χρόνο, δύο βιβλία που είναι γραμμένα από Έλληνες που ζούν στις Ηνωμένες Πολιτείες, και μάλιστα στην αγγλική γλώσσα, θέτουν ένα πρόβλημα πολύ γενικότερο για την μεταπολεμική λογοτεχνία μας, αλλά και μία σειρά από μικρότερα θέματα, αρκετά σημαντικά. Τα βιβλία είναι η «Ελένη» του Γκατζογιάννη και τα «Ηρωικά χρόνια» του Χαβιαρά. Γεννημένοι ο ένας στην Ηπειρο και ο δεύτερος στην Πελοπόννησο, και οι δύο λίγο πριν το πόλεμο του 1940, έζησαν τραυματικές εμπειρίες μέχρι και το 1950 και τις εμπειρίες τους αυτές δίνουν στα βιβλία τους.

Εται τα δύο αυτά βιβλία, από την μία μεριά αποτελούν άμεσες ή έμμεσες αναφορές στην ιστορία του τόπου μας στα χρόνια του πολέμου και των δύο «αντάρτικων» - και λίγο μετά - και από την άλλη μας θυμίζουν το πόσο η νεοελληνική λογοτεχνία, ή μεταπολεμική, αναφέρθηκε στα συγκλονιστικά γεγονότα που έζησε ή έζησε ο λαός στην είκοσαετία 1935-1955 (ή χρονική περίοδος δίνει με μία προσέγγιση αρκετά αόριστη) ή κατά πόσο δεν αναφέρθηκε.

Νά διευκρινιστεί ότι το παρακάτω κείμενο δεν φιλοδοξεί να αποτελέσει κριτική των όσων βιβλίων γράφτηκαν - για τα θέματα που αναφέραμε - πολύ λιγότερα αποτελέσει μελέτη του θέματος. Μερικές παρατηρήσεις διατυπώνει μονάχα, περισσότερο από την απορία του δημοσιογράφου.

**Η συγκλονιστική
«Ελένη»**

Για την «Ελένη» του Γκατζογιάννη έχουμε ξαναγράψει, όταν πρωτοκυκλοφόρησε το βιβλίο. Ο συγγραφέας της, παιδί στο χρόνο της αντίστασης, δημοσιογράφος με διεθνή καριέρα σήμερα, είχε τον καμπίο ν' αφηγηθεί τα πάθη και την έκταση της μάνας του, της Ελένης Γκατζογιάννη της «Αμερικής» στα χρόνια του εμφύλιου. Ο ίδιος ξεκαθαρίζει ότι το βιβλίο του δεν είναι λογοτεχνικό και δίνει μία δομή τέτοια που να αποκλείει να θεωρηθεί κανείς την «Ελένη» μυθιστόρημα.

Πρώσμος, τότε, γεγονότα όπως τα δίνει ο δημοσιογράφος Γκατζογιάννης, και - πέρα από αυτά - οι δικές του έρευνες για να εντοπιστεί και να τωπαρθεί τον υπεύθυνο της έκτασης της μάνας του, δείχνουν καθαρά πού να διαχειστεί ο Γκατζογιάννης με πάθος και ανιδιοτέλεια.

ματωμένο δράμα ενός εμφύλιου. Δεν υπάρχει αμφιβολία πως μία ανάλογη ιστορία δεν μπορούσε να γραφτεί και για ανθρώπους που διανοήθηκαν και χάθηκαν από την αντίθετη παράση. Πόλεμος άγριος ήταν, παλαιοί και ματωμένοι λογαριασμοί ξεκαθαριζόνταν, συνειδήσεις χάνονταν, σκοπιμαότητες κυριαρχούσαν, ακόμη λάθη γίνονταν: φυσικά να υπάρχουν αδικαιοκτωμένοι άνθρωποι μας κι από μία κι από άλλη.

βιβλίο του Γκατζογιάννη «Τά ήρωικά χρόνια» του Χαβιαρά είναι γραμμένο σαν μυθιστόρημα ή αφήγηση, όπου βέβαια διακρίνει κανείς πολλά θωποματικά στοιχεία (και σε ποιά βιβλία ανάλογο δεν θα τ' έχει κανείς τα «βιώματα»;) μα και ο συγγραφέας, πριν φύγει στην Αμερική, έζησε τον πόλεμο και το αντίστοιχο στην Πελοπόννησο. Μία ομάδα παιδιών είναι τα βασικά πρόσωπα του βιβλίου, που έζησαν τα χρόνια του εμφύλιου.

Σαφέστατα ο Χαβιαράς γράφει μία μυθιστορία και, μάλιστα, με στοιχεία που πολλές φορές δίνονται με το στυλ των παιδικών μυθιστορημάτων του Τουανί, ή σε κάποιες σελίδες, με μία μυστηριώδη διάθεση σε στυλ Στήνενσον. Εται, το βιβλίο του αποδυναμώνεται, αν το δει κανείς σαν μαρτυρία για μία επίδωση για την πατρίδα μας έποχή. Περισσότερο νύξεις βρίσκει κανείς, χαμένες σ' ένα πλήθος παρατηρητικών σημειώσεων.

Από τη σειρά των Ελλήνων στην αντίση. Σκηνή από το βιβλίο του Χαβιαρά για την εποχή του εμφύλιου.

Βέβαια, το βιβλίο του Γκατζογιάννη μιλάει για τα δεινά των χωρικών - ή κάποιων χωρικών - από τις μονάδες των αντάρτων. Τό αν υπεύθυνος ήταν ο «Κατής» ή ο Αναγνωστάκης για την καταδίση της Ελένης ή αν την ευθύνη την φέρει στα αλμύρια των αντάρτων, στον Γράμμα, όπου τα παιδιά ζουν τις τελευταίες μέρες της μεγάλης μάχης με τη φρίκη του πολέμου και του θανάτου.

εμφύλιου αποφασιεί να εγκαταλείψει τον τόπο που γεννήθηκε και να τρωθεί προς τα όρεια, με την έλπιδα να περάσει τα σύνορα και να αναζητήσει άλλους τόπους. Αυτό την φέρνει στα αλμύρια των αντάρτων, στον Γράμμα, όπου τα παιδιά ζουν τις τελευταίες μέρες της μεγάλης μάχης με τη φρίκη του πολέμου και του θανάτου.

βανων, παρά μία άδουνη μαρτυρία των γεγονότων των χρόνων εκείνων.

Βέβαια, το βιβλίο το διαβάζουμε σε μετάφραση, πράγμα που ίσως στερεί πολλά στοιχεία της αρχικής γραφής.

Ωστόσο, αρκετές είναι οι φορές που ο διάλογος των παιδιών (ήλικας δώδεκα ετών και κάτω) παραείναι «μεγαλιστικός» και συνεπώς με πειστήριο. Θα μπορούσε να αντικατασταθεί.

Στο δεύτερο μέρος του βιβλίου

**Τά νέα
βιβλία**

**Γιώργου Γιάνναρη:
«Μελοποιημένη ποίηση
και μουσικά έργα»**

Θέματα και φαινόμενα ή προβληματισμούς που σχετίζονται με την μελοποίηση ποιημάτων, στα τελευταία 25 χρόνια στην Ελλάδα, περιέχει τό βιβλίο αυτό, που διερευνά επίσης, μουσικά προβλήματα και άτομικά έργα, ενώ παρουσιάζονται πορτραίτα επώνυμων και ανώνυμων συνθετών. Πιο πολύ αναφέρεται στη μελοποιημένη μουσική του Ελύτη από τον Θεοδωράκη αλλά και από άλλους συνθέτες. Επίσης, ο συγγραφέας αναφέρεται στη μουσική του Θεοδωράκη πάνω στην ποίηση Ρίτσου και Σικελιανού. Τέλος, το κεφάλαιο με τό διάφορα θέματα (ρεμπέτες, Τσιτσάνης, Παπαϊωάννου, νεολαία κλπ.) αποτελεί δείγμα των προσωπικών εκτιμήσεων και των μουσικών παρατηρήσεων και ριχνουν φως σε ερωτά και γνωστά θέματα. (Εκδόσεις «Θεωρία»).

**Γρηγόρη Σηφάκη:
«Προβλήματα μετάφρασης του Αριστοφάνη»**

Σκοπός αυτού του δοκιμίου (που πρωτοδοκίμησησε το 1979) είναι να επισκοπήσει - όπως αποκαλύπτει και ο τίτλος - τό είδη μεταφραστικά προβλήματα που παρουσιάζονται οι κωμωδίες του Αριστοφάνη και να τό αυξηήσει τόσο από την σκοπιά των εμψύλων, που άρχισαν τό 1950, εύθως δηλαδή μετά τό τέλος του διηλοσπαργισμού. Είναι «Τά άγριμα τό άλλο δόσους» τό Αλαθέρα (στά 1952) κι ακόμα βιβλία όπως «Τό κιβώτιο» τό Αρη Αλεξάνδρου, «Η κάθοδος των έννιά» τό Βαλτινίου που γυρίστηκε πέρυσι σε ταινία, οι νουβέλες τό Μηλιών «Ακροκεραυνία», ή συλλογή διηγημάτων τό Χριστοφίλη «Πετροπόλεμος» και πιθανώς κάποια άλλα που δεν θυμόμαστε αυτή τη στιγμή. Πέρα από αυτά υπάρχει μία σειρά βιβλίων για τό στρατόπεδο της Μακρονήσου (ας μη ξεχνούμε τον «Λοιμό» του Φραγκιά) και μυθιστορήματα που αναφέρονται στις μετά τον πόλεμο περιπτώσεις ενός μεγάλου αριθμού ανθρώπων («Συνυπάρχοντες» τό Νικολαΐδη - «Καγκελόπορτα» τό Φραγκιά κλπ.).

Και ή μόνη άνοφορά των βιβλίων αυτών (ίσως ο κατάλογος δεν είναι πλήρης, καθώς στόχος μας δεν είναι ή καταγραφή όλων των τίτλων των σχετικών έργων) δείχνει, ή μάλλον θυμίζει, πως κάποια σημαντικά βιβλία έχουν γραφεί συγγραφείς που μένουν σ' αυτόν εδώ τον τόπο, χωρίς να δημιουργήσουν, δυστυχώς, την αίσθηση ή έπίσης, μία σειρά προβληματικών χωρίων τό Αριστοφάνη και ή απόδοσή τους από σύγχρονους μεταφραστές. (Εκδόσεις «Στηνή»).

**Ιταλό Καλβίνο:
«Πάλομαρ»**

Ενας διανοούμενος «κατ' έξοχήν», ένας ήδονιστής της κήνης είρωνας, λεπτολόγος, είρωτικός είναι ο Πάλομαρ, που ή ομοιότητα τό όνόματός του με τό μεγαλύτερο ύστεροκλασικό τό κόσμου δεν είναι τυχαία. Μόνο που αυτός διερευνά με πάθος τό «είναι» του. Ο Πάλομαρ είναι ολόκληρος ένα θέλω που διερευνά τη φύση, την Πλάη και τη Σιωπή, αναζητώντας μέσα στό μακρινά άστέρια και στός συνδυασμούς τους απάντηση στό έρωτά του. Αλλά τό σκούροστο θέλω που διερευνά τό γυμνό στήθος μάς κολυμπήτρις, στός έρωτες μιάς χελώνας, τους κήπους της Ιαπωνίας, την άρχαία σημαντική των Ινκας Βλέπει και διαλογίζεται προσπαθώντας να διαβάσει τό αόρατο αλφάβητο της ζωής. Πρόκειται γό ένα βιβλίο.